

Rosemlund

av Sylve Åkesson

ROSENLUND ligger vid Mörarp ca 10 km öster om Helsingborg. Det nuvarande corps-de-logiet är ett långsträckt envåningshus med sadeltak, homejor, tinnade gavlar och frontoner. Det uppfördes 1930 och ersatte den gamla mangården, som bestod av en lång, låg byggnad i reveterat trä med två framspringande flyglar och av vilken vissa delar kan ha funnits sedan gården bildades. Rosenlund är således ett av de mycket få herresäten i Skåne som har en huvudbyggnad från 1900-talet.

Den äldste kände ägaren är Holger Børgesen Rosenkrantz, som dog 1658, och gården har sannolikt bildats på hans tid genom inköp av olika strögods och därför fått namn efter honom. Han hade först varit i tysk tjänst som page hos kurfursten av Brandenburg och gjorde sedan karriär som sjöofficer och blev skeppshövitsman och slutligen amiral under Danmarks krig med Hamburg 1630. Han var länsherre på Island 1620-33 och därefter på Gotland fram till 1646, då han fick Stavanger län, som han behöll till 1648. Samma år slogs han till riddare av Frederik III. 1650 var han en av den skånska adelns befullmäktigade vid ständermötet i Köpenhamn. Holger Rosenkrantz ägde också Örup och fick genom giftermålet med Vibeke Corfitzdatter Thott de gamla Thottska släktgodsen Fröllinge och Sannarp i Halland. På Fröllinge uppförde han 1623 det stora stenhuset och på denna gård levde han sina sista tio år.

Hans dotter Margrete fick Rosenlund när hon 1655 gifte sig med Sten Eilersen Holck till Gedsholm. Denne tillhörde en av Danmarks förnämsta adelsätter, omnämnd redan i början av 1300-talet. Han introducerades på svenska riddarhuset 1664 och blev senare överste i fransk tjänst. Barfod beskriver honom som "en orimlig ljugare och dum storskrutare", vilket verkar stämna väl att döma av de skrönor som han berättade om sina bedrifter. Sålunda skall han en gång ha ingripit, när ett rasande lejon angrep den franska hären, utan att någon vågade hugga ner det. Eftersom Holck "glömt värjan hemma, fattade han den resolution att köra armen in i lejonets öppna gap, vilket så lyckades, att han fick tag i dess svans, varefter han hastigt och lustigt vände ut och in på hela djuret". En skånsk von Münchhausen! Rosenlund köptes 1661 av en fru Helle Bilow (som möjligen kan avse någon i släkten Below, med vilken familjen Holck var befryndad, eftersom Sten Eilersens farfar var gift med Marie Henriksdatter Below från Spöttrup).

Kort därefter såldes Rosenlund till Robert Tigh, vilken var engelsk kommissarie och konsul i Helsingör. 1690 gick gården i arv till hans dotter Anna, som var gift med Birger Baaz. Denne gjorde karriär som ämbetsman och var häradshövding i flera skånska domsagor, blev senare lagman i Hedemora, därefter på Gotland och slutligen i Skåne och Blekinge och fick landshövdingens avsked 1732. Han adlades 1698 med namnet Rosensparre och avled 1737. Ende sonen Carl Rosensparre ärvde Rosenlund vid moderns död 1750 och när han dog ogift 1755 utslöcknade ätten.

Gården tillföll då hans systerdotter Maria Beata Lagercreutz, som blev den första i en rad arvtagare på kvinnolinjen. Hon var gift med professorn i historia vid Lunds universitet Sven Bring, vilken brukar betecknas som den kritiska historieforskningens grundare i Sverige. Han kom att bli välkänd för sitt nationalverk "Svea rikets historia", som började utges 1769. Bring var en av de första ledamöterna, som drottning Lovisa Ulrika inkallade i den av henne 1753 instiftade

Vitterhetsakademien. Han adlades 1769 med namnet Lagerbring (vilket han alltid själv, med bibehållande av sitt ofrälse namn, tecknade Lager Bring) och erhöll kansliråds titel 1770. Efter hustruns tidiga död förvaltade han Rosenlund för sina omyndiga barns räkning. Han avled 1787.

Äldsta dottern Ebba Maria ärvde redan 1760 halva Rosenlund efter modern. Några år senare gifte hon sig med hovjägmästaren friherre Otto Julius von Schwerin af Spantekow. Denne fick i arv efter sin mor andra hälften av Rosenlund, som hon köpt av Ebba Marias bror Karl. Om baron von Schwerin ger Barfod följande omdöme: "Han var ganska vacker, men visste ock att säga det själv, blev sedermera något vanställd av fetma; var god och beskedlig, men ej särdeles djupsinnig; något ostadig, sällan hemma." Han dog blott 40-årig 1780 och hans änka satt sedan kvar på Rosenlund till

sin död 1828.

Gården ärvdes då av sonen, kammarherren friherre Carl Gustaf von Schwerin, vilken även var ägare till Hjularöd. I sitt äktenskap med Maria Gustava Trolle hade han dottern Ottiliana Augusta, som fick ärva Rosenlund vid hans död 1855. Hon var gift med friherre Anders Gabriel Rålamb. När hon avled 1866 delades godset mellan deras två gifta döttrar genom att Marielunds gård avsöndrades. Äldsta dottern, Christina Carolina Augusta, som var gift med kapten Mauritz Gabriel Clairfelt, fick Rosenlund. 1908 övertog deras sterbhus gården och sålde den 1912 till Malmöhus läns egnahemsförening. Efter ny avstyckning inköptes återstoden av huvudgården 1916 av vice häradshövdingen Gustaf Herman af Petersens, som 1929 sålde den till godsägare Sven Axelson.
Källa: Sylve Åkesson, Skånska slott och herresäten